

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. februarja 1879.

Obseg: Kako cepiče razpošiljati, da medpotoma ne trpijo škode. — Pretres stelje. — Kopališče za kokoši. — Saje — dober gnoj. — Naznanilo. — Občni zbor družbe kmetijske kranjske 29. januarja. (Konec.) — Kaj smo? in česa hočemo? (Konec.) — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko orientarno vprašanje“. (Dalje.) — Črtice iz Bosne. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako cepiče razpošiljati, da medpotoma ne trpijo škode.

Ker je zdaj najugodnejši čas, da se sadjerejci, ki hočejo svoja sadna drevesa požlahniti, preskrbijo s cepiči (Edelreiser), naj povemo, kako ravnati z odrezanimi cepiči, da medpotoma ne trpijo škode ali popolno pod zlo ne gredó.

Če velj dolge vejice (cepīči) naj se položijo v mah, ki pa ne sme biti preveč namočen, ampak le srednjo mero vlažen. Mah se potem zaveže s papirjem ali platnom.

Ne preveč moker ne sme biti mah, smo rekli, in zakaj ne? Zato, ker premoker mah je še bolj škodljiv kakor presuh, in to zato, ker če je odrezani cepīč v presuhem mahu tudi nekoliko zvenel, se dá lože oživiti in okrepčati, kakor zavoljo prevelike mokrote nekoliko plesnivi, ki kmalu postane tak, da za cepljenje ni več pripraven.

Vsaka drugačna razpošiljatev — kakor, na primer, da se cepīči vtaknejo v krompir, v ravno prej vmito in potem zamašeno steklenico itd. — dandanes ni več potrebna, ker po pošti z železnicami pride zdaj vsaka reč v kratkem času daleč. Srednjo mero vlažni mah zadostuje razpošiljati cepīčev na vsako stran popolno. „Obstgarten“.

Pretres stelje.

Spisal Tone Kolenčkov.

Steljo rabimo iz dveh namenov in sicer, da živini mehko posteljo napravimo in da ž njo tekoče in trde živinske odpadke lože zbiramo.

Stelja je raznotera; naj jo razložim po njeni vrednosti: 1) slama; 2) praprot; 3) listje; 4) smrečje; 5) žaganje.

1. Slama. Slama je najbolja stelja. Ona zbira tekočine in trde odpadke. Tekočine posrka slama v luknjice, katere so v sredini. Tudi se pomnoži veljava z onimi rečmi, katere ima slama sama na sebi. Slama tudi trde reči veliko bolje obdrži, kakor druga stelja, ker je dolga in vsled tega ne pusti trdih tvarin razpadati. Ona tudi zemljo zboljšuje, ker napravlja mnogo malih luknjic, po katerih zrak po zemlji prehaja in tako

na njen razpad deluje. Zatega voljo se slama najbolj priporoča za steljo.

2. Praprot. Praprot tudi je dobra stelja, toda nikakor se ne sme primerjati slami. V praproti se ne nahaja toliko in tako velikih luknjic, ko v slami in vsled tega ona ne more toliko tekočin popiti ko prva. Tudi se hitro polomi in ne drži trdih tvarin skupaj; vsled tega lahko mnogo gnoja izgubimo. Vsakako se nam toraj slama bolj priporoča, da ž njo živini podstiljamo, ko praprot.

3. Listje. Listje ni nič kaj hvale vredno za podstiljanje. Zakaj ne? Zato, ker nima luknjic, vsled tega ne more tekočin popivati, ki se nam zaradi tega izgubé. Listje nima samo po sebi veliko dobrih tvarin, tedaj tudi gnojne moči ne pomnožuje. Ako toraj leto za letom listje iz gozda vozimo, napravljamo gozdu veliko škode. Gozda nikdo ne gnoji, vendar zemlja potrebuje tudi redivnih tvarin, katere mora rastlinam oddati. Ako toraj gozdu vedno listje odpeljujemo, odvzamemo mu vedno več redivnih tvarin, da ne more dreves vzrejevati. Listje daje leto za letom gozdu nekoliko gnoja, in sicer še le tedaj, ko je ono popolno segnjilo. Ne pobirajmo toraj listja, ako hočemo gozde vzrejevati.

4. Smrečje. Smrekove veje se sosekajo v ta namen drobno. S tako sosekanimi vejami se v hlevu nastilja. Taka stelja ne popije nič tekočin, vrh tega tudi trdih tvarin ne drži skupaj. Gnojna moč se sicer pomnoži s tvarinami, katere ima stelja, toda tudi to ne nadomestuje onega, kar izgubimo pri prevaževanju. Ker stelja dolgo ne segnjije, napravlja po zemlji vedno več luknje, po katerih zrak deluje na razpad zemljinih tvarin. Čim bolj stelja trohni, tim več so luknje in tim več zraka dohaja v zemljo.

5. Žaganje. Žaganje pomnožuje gnoj s tvarinami, ki jih ima, toda drugače nič ne velja. Z žaganjem največ koristimo, ako ga predelamo v pomožni gnoj. Obračajmo ga tako, da nam več koristi.

Gospodarske skušnje.

Kopališče za kokoši.

Da se kokoši zelo rade v pesku kopljejo (valjajo), je sploh znano, to pa zato, ker to kopanje njihovemu zdravju tekne v tem oziru, da jim uši in klopce prežene.

Zato je dolžnost vsacega gospodarja ali gospodinje, ki ima kaj več take perutnine, da jej napravi za ko-

panje pripravna mesta in s tem skrbí za zdravje te koristne domače živali.

V časniku „Wochenschrift für Landw., Industrie und Handel für Niederbaiern“ priporoča se sledeča naprava tacega kopališča kot posebno dobra: Na kakem bolj senčnatem kraju dvorišča naj se poišče pripravno mesto, na katerem se po številu kokoši izkoplje več ali manjši prostor na štiri vogle tako globoko, da so strme stene izkopane jame 18 do 24 centimetrov visoke. Stene naj se obijejo s tankimi deskami, jama pa naj se nasuje z mešanico, za katero se vzamejo 3 deli sviža (vodnega peska), 2 dela prerešetane lesne sprstene in 1 del zmletega živega apna. Tako nasuti prostor naj se pokrije s streho na pošev ležečo tako, da so njeni predni stebri 1 meter visoki. Prav je, če streha moli za ped čez kopališče, da ga dež ne moči.

Kokoši se kaj rade zbirajo na tem prostoru, da si s kopanjem uši preganjajo, katere so največkrat krive, da se ne redijo.

Saje — dober gnoj.

Nek skušen kmetovalec hvali v časniku „Allg. Zeitg. für Landw. und Forstw.“ saje kot posebno dober gnoj tako-le:

Na vse rastlinstvo imajo saje veliko moč, posebno pa na travo, čebuljo, krompir in vsako drugo korenstvo. 9 delov saj, 1 del pa soli naredi tako močan gnoj, da v marsikaterem oziru prekosí hlevski gnoj.

Vrtnim rastlinam tudi dobro tekne; jaz pogojim že v jeseni s sajami, soljo in pepelom gredice, kamor sejem spomladi zelenjavo. To naredi, da zelenjava veselo raste in uši in bolhe ne gredo na njo.

Tudi sadnemu drevju teknejo saje, če se z njimi v jeseni drevesom gnoji.

Za rastline v posodah pa je treba saje rabiti stopljene v topli vodi, kajti za take ratline so saje same preostre.

Za korenstvo, kakor krompir, repo, korenje itd. ni boljšega gnoja memo saj.

Travi na tratah dajejo lepo temno-zeleno barvo; vendar je tudi tukaj paziti na to, da s sajami gnojimo le v deževnem vremenu.

Občni zbor družbe kmetijske kranjske

29. januarija 1879.

(Konec.)

Za častne ude so bili per acclamationem izvoljeni; grof Gjuro Jelačić, predsednik hrv.-slav. gospodarskega društva, — grof Franc Coronini Cronberg, predsednik goriške kmetijske družbe in vitez Kalina Urbanov, c. k. deželni predsednik kranjski.

Za dopisovalne ude, ki jih voli le občni zbor, bili so voljeni gospodje: Friderik Müller, tajnik štajarske kmetijske družbe, Ad. Baumgartner, ravnatelj kmetijske šole v Grottendorfu, Kozma Schütz, tajnik koroške kmetijske družbe, Ludevik Graf, tajnik severnotirolske kmetijske družbe, dr. Karol Koristka, predstojnik statistične pisarne českega deželno-kulturnega sveta, dr. vitez Malinkovski, tajnik sleške kmetijske družbe in Josip Grellinski, tajnik gališke kmetijske družbe.

Ko je blizo ene popoldne bilo seje konec, je vodja slapenske sadje- in vinorejske šole gosp. R. Dolenec odprl seboj pripeljane steklenice različnih vin, napravljenih iz trt navedenega šolskega posestva po onem načinu, kakor se vina dandanes pripravljajo v Klosterneuburgu, na Nemškem in v obče povsod, kjer sta

trtoreja in kletarstvo na viši stopinji. Da vina, ki jih tukaj na pokušnjo razstavljam, in ki so vsa mlada — je rekel g. Dolenec — niso popolno čista, tega kriv je zelo mraz, ki je škodoval že novemu pridelku, predno je bil spravljen, deloma pa tudi mraz medpotoma iz Vipave le-sem. Mnogi gospodje, ki so ostali v dvorani po končanem zboru, so pokušali zdaj jim natočena, iz finih trt narejena vina in enoglasno jim pripoznali veliko hvalo, ki so pokuševalcem tem bolj dišala, ker je gosp. odbornik Lasnik iz svoje štacune za prigrizek dal prinesiti nekoliko Bohinjskega sira, ki se je pričujočim tako dobro prilegel, da napite zdravice so veljale obema domačima pridelkoma: izvrstno dobri kapljici slapenski in pa okusnemu siru bohinjskemu, ki je že pot našel križem po svetu. — Gosp. Dolenec je razdelil tudi cenik na posestvu slapenske šole izrejevanih in na prodaj postavljenih sadnih dreves, trt itd.

Naznanilo.

Na vrtu c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani na Poljanah se dobivajo:

Jabelka žlahna od 170 cm. do 3 metre visoke od 20 do 50 krajc.

Orehi, po 4 metre visoki po 40 krajc.

Divji kostanji od 3—4 metre visoki od 30 do 50 krajc.

Krompir: zgodnji rožni amerik. 1 kilo 5 krajc., Holštajnski zgodnji 5 krajc., Holštajnski pozni 4 krajc., velikan pozni 4 krajc.

Fižol, posebno dobri beli zgodnji, zelo rodovitni liter po 12 krajc.

Tudi se tu dobijo Cugmajerjevi plugi in raznotere kmetijske mašine.

Vse bolj natanko pové

P. Skalè,

vrtnega oskrbníštva namestnik.

Jezikoslovne stvari.

Kaj smo? in česa hočemo?

(Konec.)

Zdaj pa so nam razodeti tudi razlogi te novice ali bolje starice. Gosp. prof. Levec v svojem prezaslužnem nemškem sestavku: „Die Sprache in Trubers Matthäus“, s katerim je svoje trdno jezikoznanstvo in svojo neutrudnost lepo posvedočil, piše na str. 13: „Odvali ta kamen od daver. Daver stoji neizpravno za: davrij ali davri. Tega pogreška se nekateri naših pisateljev nikakor ne morejo iznebiti, če prav bi — stvar le nekoliko razmisliš lahko doumeli, da bi na pr. beseda: živál (izg. živáv) morala tudi v plur. gen. izgovarjati se: živáv in ne žival (z l^{om}), kakor se v resnici izgovarja, ako bi bilo prav v tem padeži pisati: živál namesto pravilne oblike: živalij, iz katere ljudski govor nareja: živalj, dalje: žival, kar se potem zaradi končnega j (jerka), ki ščiti l, izgovarja z l^{om}, in ne z v. Pomisliti je dalje, da se v starosl. nit in kost (nit, kost) v deklinaciji nikakor ne ločita, oboje ima v plur. gen. -ij, nitij, kostij. Odkod torej v novosl. naenkrat nit poleg kosti?“ Tako ga Levec. Zdaj torej vemo, da vse sloni edino na staroslovenščini ali staropanonsčini ali starobolgarščini (po mnenji drugih). Jaz iz gornjega izvoda popolnem razumem, da se mora pisati: meso zdravih živali, zato, ker tukaj izgovarjamo: živál in ne: živáv; kakor iz razločka v izgovarjanji: pol (pov) ure hodá, in pa: o pol' (ne: pov) dveh, — sklepam, da gre pisati: pol ure hodá, in o poli dveh; ali na j me tukaj nič ne